EUROOPA KOMISJON

Brüssel 15.9.2010
KOM(2010) 477 lõplik

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

„Noorte liikuvus”
Algatus noorte potentsiaali vallandamiseks eesmärgiga saavutada Euroopa Liidus arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv

{SEK(2010) 1047}

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

„Noorte liikuvus"
Algatus noorte potentsiaali vallandamiseks eesmärgiga saavutada Euroopa Liidus arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv

1. SISSEJUHATUS

Euroopa 2020. aasta strateegia püstitab pretensioonikad eesmärgid saavutada arukas, kaasav ja jätkusuutlik majanduskasv. Noortel on selle saavutamisel oluline osa. Kvaliteetne haridus ja koolitus, edukas liitumine tööturuga ja suurem liikuvus on olulisimad punktid **kõigi noorte potentsiaali vallandamisel** ning Euroopa 2020. aasta eesmärkide saavutamisel.

Euroopa tulevane õitseng sõltub noortest. Noorte arv ELis on ligi 100 miljonit, mis moodustab viiendiku ELi kogurahvaarvust[1]. Hoolimata kaasaegses Euroopas pakutavatest enneolematutest võimalustest seisavad noorte ees majanduskriisi tõttu suurenenud raskused haridus- ja koolitussüsteemides ning tööturule pääsemisel. **Noorte töötus on lubamatult kõrge**, ligi 21 %[2]. **Selleks, et saavutada 75 %-line tööhõive** 20–64aastaste hulgas, peab põhjalikult muutma noorte üleminekut tööturule.

Hinnanguliselt vajatakse 2020. aastaks 35 %-l kõigist töökohtadest kõrgetasemelist kvalifikatsiooni ning kohanemis- ja uuendamisvõimet. Praegu on selliseid töökohti 29 %. See tähendab, et 15 miljonit **täiendavat töökohta vajavad kõrget kvalifikatsiooni[3].** Järjest suurem arv töökohti vajab e-oskusi, kuid ELi majandust pidurdab kõrge kvalifikatsiooniga IKT spetsialistide puudus[4]. Kõrgharidus on ELis vähem kui ühel kolmandikul inimestest (31,1 %[5]), samas kui Ameerika Ühendriikides on see näitaja üle 40 % ja Jaapanis üle 50 %. Teadlaste osakaal ELi töötajate hulgas on väiksem kui tema konkurentidel[6]. Euroopa 2020. aasta strateegia peaeesmärk on, et 2020. aastaks **on vähemalt 40 %-l 30**–3**4aastastest lõpetatud kolmanda taseme või sellega võrdväärne haridus.**

Liiga paljud noored jätavad vara kooli pooleli, mis suurendab nende riski jääda töötuks või passiivseks, elada vaesuses ning põhjustada suuri majanduslikke ja sotsiaalseid kulusid. Praegu on 14,4 % 18–24aastastest ELis ilma keskhariduseta ja nad ei omanda ei haridust ega kutset[7]. ELi eesmärk on **vähendada varast kooli poolelijätmist 10 %-ni.** Euroopas on ka palju ära teha **kirjaoskuse** arendamisel – 24,1 % 15aastastest oskab halvasti lugeda ning selliste noorte osakaal on viimastel aastatel suurenenud[8].

---

1 Eurostat, 2009, 15-30aastased.
2 Eurostat, juuni 2010, < 25aastased.
3 CEDEFOPi prognoos
4 eSkills Monitor study, Euroopa Komisjon 2009.
5 Eurostat, 2008, 30-34aastased.
6 MORE uurimus, Euroopa Komisjon 2010.
7 Eurostat, 2009.
8 OECD, PISA 2006.

Paljude liikmesriikide jaoks on suur väljakutse rakendada elukestva õppe riiklikke strateegiaid, samuti luua **paindlike õppimisvõimalusi**, mis võimaldaksid inimestel liikuda erinevate haridustasemete vahel ja tõmbaksid ligi mittetraditsioonilisi õppijaid.

1.1. Algatuse keskpunkt

„Noorte liikuvus" on ELi juhtalgatus, millega püütakse lahendada noorte ees seisvaid raskusi ja aidata neil olla edukas teadmistepõhises majanduses. See on **raamkava, milles esitatakse peamisi uusi tegevusi, tugevdatakse olemasolevaid meetmeid ja tagatakse muude meetmete rakendamine** ELi ja riiklikul tasandil, võttes samas arvesse subsidiaarsuse põhimõtet. Ka kandidaatriigid võiksid asjakohaste skeemide kaudu sellest algatusest kasu saada. Selle kavaga võetakse kasutusele vastavate ELi haridus-, noorte- ja õppega seotud liikuvuse programmide ning samuti struktuurifondide rahaline toetus. Kõik olemasolevad programmid vaadatakse läbi, et arendada järgmise finantsraamistiku jaoks välja integreeritum lähenemisviis algatusele „Noorte liikuvus". „Noorte liikuvust" rakendatakse tihedas koostöös juhtalgatusega „Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava", mis tehti teatavaks Euroopa 2020. aasta strateegias.

„Noorte liikuvus" keskendub neljale peamisele tegevusliinile:

- Arukas ja kaasav majanduskasv sõltub tegevustest kogu **elukestva õppe** süsteemis, et kooskõlas tööturu vajadustega arendada põhipädevusi ja saavutada kvaliteetseid õpitulemusi. Euroopas on vaja avardada õppimisvõimalusi noortele tervikuna, samuti toetada oskuste omandamist mitteformaalse haridusmeetmete kaudu. Algatusega „Noorte liikuvus" toetatakse neid meetmeid ning esitatakse muu hulgas **soovitus nõukogule** aidata liikmesriikidel **lahendada varase kooli poolelijätmise suurt probleemi**, tehes seda **Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta 2011** kaudu ning **nõukogu soovitusega mitteametliku ja vabahariduse tunnustamise kohta.** Komisjon edendab ka **tööpraktika tüüpi kutseõpet** ja **kõrgetasemelist ametipraktikat** kui töökohal õppimise kogemust, mis rajab sildu tööturule.

- Euroopas on vaja suurendada **kõrgharidust või võrdväärset haridust** omandavate noorte osakaalu, et püsida teadmistepõhises majanduses konkurentsis ja soodustada innovatsiooni. Samuti tuleb muuta Euroopa kõrgharidus ligitõmbavamaks ja avada see kogu ülejäänud maailmale ja globaliseerumisega seotud väljakutsetele, edendades eelkõige üliõpilaste ja teadlaste liikuvust. Algatusega „Noorte liikuvus" püütakse parandada kõrghariduse kvaliteeti, ligitõmbavust ja operatiivsust ning edendada suuremat ja paremat liikuvust ja tööalast konkurentsivõimet, esitades muu hulgas **kõrghariduse reformimise ja ajakohastamise uue tegevuskava** ettepaneku, samuti **ülikoolide suutlikkuse võrdlemise** ettepaneku ja **ELi uue rahvusvahelise strateegia** ettepaneku, et edendada Euroopa kõrghariduse ligitõmbavust ja soodustada akadeemilist koostööd ja vahetust partneritega üle maailma.

- ELi toetus õppega seotud **liikuvusele** programmide ja algatuste kaudu vaadatakse läbi, seda laiendatakse ja seotakse riiklike ja piirkondlike vahenditega. Tugevdatakse rahvusvahelist mõõdet. Algatusega „Noorte liikuvus" toetatakse püüdlust, et 2020. aastaks oleks kõigil Euroopa noortel võimalus läbida osa oma haridusteest või saada töökohapõhine koolitus välismaal. **Nõukogu soovitus, mille eesmärk on kõrvaldada tõkked liikuvuse teelt** esitatakse „Noorte liikuvuse" paketi osana, millega kaasneb **„Liikuvuse edetabel"**, mille abil mõõdetakse liikmesriikide edu selles valdkonnas.

Koostatakse põhjalik **veebisait algatuse „Noore liikuvus" kohta**, mille kaudu pääseb juurde ELi liikuvus- ja õppimisvõimalustele,[9] ning komisjon teeb ettepaneku luua **noorte liikuvuse kaart**, mis hõlbustaks liikuvust. Uue ELi-sisese algatusega **„Sinu esimene EURESi töökoht"** aidatakse noortel saada juurdepääsu tööpakkumistele ja leida tööd välismaal ning julgustatakse tööandjaid avama töövõimalusi noortele liikuvatele töötajatele. Komisjon kaalub ka ettevalmistava meetme „Erasmus noortele ettevõtjatele" muutmist ettevõtjate liikuvust edendavaks programmiks.

- Euroopas tuleb kiiresti parandada **noorte tööhõivet**. Algatusega „Noorte liikuvus" esitatakse poliitiliste prioriteetide raamistik riiklike ja ELi tasandi tegevuste jaoks, et koolist tööle ülemineku hõlbustamise ja tööturu killustatuse vähendamise kaudu vähendada noorte töötust. Erilist tähelepanu pööratakse **riiklike tööhõiveteenistuste** osale, mis peab julgustama **noortegarantiid** tagama, et kõigil noortel oleks töö või et nad omandaksid haridust või osaleksid tööturupoliitika aktiivsetes meetmetes, luues **Euroopa vabade töökohtade seire** ja **toetades noori ettevõtjaid**.

2. MODERNSE HARIDUS- JA KOOLITUSSÜSTEEMIDE ARENDAMINE PÕHIPÄDEVUSTE JA VILUMUSTE OMANDAMISEKS

Hariduses ja koolituses on vajadus **paremini suunatud, jätkusuutliku ja suuremate investeeringute taseme** järele, et saavutada kõrgekvaliteediline haridus ja koolitus, elukestev õpe ning oskuste arendamine. Komisjon julgustab liikmesriike ühinema ja vajadusel laiendama investeeringuid ning tegema suuri jõupingutusi, et tagada avalikele vahenditele suurim kasum. Olukorras, kus riiklikud fondid on surutud seisus, on samuti oluline rahastamisvahendite mitmekesistamine.

Selleks, et **vähendada varast kooli poolelijätmist 10 %-ni**, nagu on kokku lepitud Euroopa 2020. aasta strateegias, tuleb varakult meetmeid võtta, keskendudes ennetusele ja suunates meetmed neile õpilastele, keda ohustab väljalangemine. Komisjon teeb ettepaneku **nõukogu soovituseks tugevdada liikmesriikide meetmeid koolist väljalangemise vähendamiseks.** Samuti **moodustab** komisjon **kõrgetasemelise eksperdirühma, mis teeb soovitusi kirjaoskuse parandamiseks** ning esitab **teatise varase hariduse ja lastehoiu tugevdamiseks.**

Noorte ees on järjest suurenev hulk hariduslikke valikuid. Nad peavad olema suutelised tegema teadlikke otsuseid. Nad peavad saama **teavet haridus- ja koolitusvõimaluste kohta**, samuti peavad nad saama selge ettekujutuse töövõimalustest, et luua vundament oma karjääri korraldamiseks. Tööturuasutuste kindlal osalusel tuleb edasi arendada **kvaliteetset karjäärinõustamist ja kutsesuunitlust**, mida toetavad meetmed, et parandada sektorite ja elukutsete reputatsiooni tööhõivepotentsiaaliga.

Kõigil haridussüsteemi tasanditel tuleb edendada kõrgekvaliteedilist õppimist ja õpetamist. Üha olulisemaks on muutunud **teadmistepõhise majanduse ja ühiskonna põhipädevused** nagu õppima õppimine, võõrkeeltes suhtlemine, ettevõtlusoskused, võime IKT potentsiaali

[9] Linkidega olemasolevale õppimisvõimalusi tutvustavale PLOTEUS portaalile. Komisjon on portaalis „Teie Euroopa" avanud ka hariduse ja noorte sektsiooni, milles leiab teavet Euroopa tudengite ja noorte õiguste ja võimaluste kohta.

täielikult ära kasutada, e-õppimine ja arvutamisoskus[10][11]. 2011. aastal esitab komisjon **teatise elukestvat õpet toetavate pädevuste kohta**, samuti ettepanekud arendada välja ühine suhtluskeel haridusmaailma ja töömaailma vahel[12].

Nõudlus kvalifitseeritud töötajate järele tõuseb, kaasa arvatud madalate oskustega elukutsete puhul. Prognoosid näevad ette, et aastaks 2020 sõltub umbes 50 % töökohtadest jätkuvalt keskmise tasemega kvalifikatsioonist, mida omandatakse **kutsehariduses ja -koolituses.** Komisjon on rõhutanud oma 2010. aasta teatises kutsehariduse ja -koolituse alase Euroopa koostöö kohta,[13] et selle valdkonna ajakohastamine on ülitähtis. Prioriteetideks on tagada kutsehariduse ja -koolituse ning kõrghariduse vaheliste radade ja läbilaskvuse lihtsustamine. Samuti tuleb välja arendada riiklike kvalifikatsioonide raamistik ning säilitada tihedad sidemed ärisektoriga.

Noorte jaoks on väga olulised varased kogemused töökohal, et areneksid tööl nõutavad oskused ja pädevused[14]. **Tööpraktika** käigus töökohal õppimine on suurepärane vahend noorte järk-järguliseks tööturule integreerimiseks. Liikmesriigiti on tööpraktika pakkumine ja kvaliteet väga erinev. Mõned riigid on hiljuti asunud selliseid koolitussüsteeme rajama. Selleks, et sellised süsteemid oleksid tõhusad ja tööturu jaoks olulised, on nende kujundamisel, korraldamisel, läbiviimisel ja rahastamisel väga oluline **sotsiaalpartnerite** osalus. Selliseid meetmeid tuleks edasi arendada, et suurendada oskuste baasi kutsehariduses, nii et **2012. aasta lõpuks oleksid vähemalt 5 miljonit Euroopa noort** võimelised osalema tööpraktikas (praegu on see arv hinnanguliselt 4,2 miljonit[15]).

Esmase töökogemuse omandamine **ametipraktika** käigus on viimastel aastatel noorte jaoks olulisemaks muutunud ning see võimaldab neil kohaneda tööturu nõudmistega. Mõned liikmesriigid on loonud ka töökogemuse süsteemid vastuseks noorte töövõimaluste vähenemisele. Need süsteemid peaksid olema kättesaadavad kõigile, need peaksid olema kõrgekvaliteedilised ning neil peaksid olema selged õppe-eesmärgid ning need ei peaks asendama tavapärast tööd või katseaega.

Töötus erinevate haridus- ja koolitustaseme lõpetanute hulgas tekitab jätkuvalt muret. Euroopa süsteemid on liiga aeglaselt kaasa tulnud teadmistepõhise ühiskonna nõudmistega. Õppekavasid ja programme ei ole suudetud kohandada tööturu muutuvate vajadustega. Vastuseks nõukogu 2009. aasta mai taotlusele teeb komisjon 2010. aastal ettepaneku **töövõimelisuse võrdluse kohta ELis.**

Algatuse „Noorte liikuvus” eesmärgiks peaks ka olema karjääri ja elurikastavate õpikogemuste levitamine vähemate võimalustega ja/või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevatele noortele. Sellised noored peaksid eelkõige kasu saama **mitteametliku ja vabahariduse** võimaluste avardamisest ning sellise õppe tunnustamise ja **valideerimise** tugevdatud sätetest riiklikes kvalifikatsiooniraamistikes. See võib neile avada tee õpingute jätkamiseks. Komisjon

---

10 Komisjon moodustab 2010. aastal liikmesriikide poliitikutest ja ekspertidest koosneva temaatilise töörühma, et uurida kooliõpilaste madala taseme põhjuseid matemaatikas (sealhulgas arvutamisoskus) ja teadustes.

11 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta soovitus (ELT L 394, 30.12.2006).

12 Euroopa oskuste, pädevuste ja elukutsete taksonoomia (ESCO).

13 KOM (2010) 296.

14 Vt E. Turuneni omaalgatuslikku Euroopa Parlamendi aruannet „Noorte juurdepääsu edendamine tööturule, praktikandi, interni ja õpipoisi staatuse tugevdamine", juuni 2010

15 Õpipoiste rände töögrupi aruanne, veebruar 2010 (Euroopa Komisjon).

teeb ettepaneku **nõukogu soovituse kohta, et** hõlbustada sellist tüüpi hariduse valideerimist[16].

Uued põhimeetmed

- **Teha nõukogu soovituse eelnõu ettepanek varase kooli poolelijätmise vähendamise kohta (2010).** Soovituses sätestatakse tõhusate poliitikavalikute raamistik, mis on seotud koolist väljalangemise kõrge taseme erinevate põhjustega. Soovituses keskendutakse ennetavatele, ärahoidvatele ja samuti paranduslikele meetmetele.

- **Käivitada kirjaoskuse kõrgetasemeline eksperdirühm** (2010), mille abil tehakse kindlaks liikmesriikide tõhusad tavad õpilaste ja täiskasvanute lugemisoskuse parandamisel ning sõnastatakse asjakohased soovitused.

- **Tõsta kutsehariduse- ja koolituse ligitõmbavust, pakkumist ja kvaliteeti**, mis aitaks oluliselt kaasa noorte tööhõivele ja vähendaks varast kooli poolelijätmist. Komisjon koos liikmesriikide ja sotsiaalpartneritega taaskäivitab 2010. aasta lõpus koostöö kutsehariduse- ja koolituse valdkonnas ning teeb ettepanekud võtta vastu meetmed riiklikul ja Euroopa tasandil.

- **Teha ettepanek ametipraktika kvaliteediraamistiku loomiseks**, samuti käsitleda õiguslikke ja halduslikke takistusi, mis seisavad ees riikidevahelisele praktikale suunamisel. **Toetada paremat juurdepääsu** kõrgekvaliteedilisele praktikale **ja selles osalemist**, ergutades ettevõtteid praktikakohti pakkuma ning olema head vastuvõtvad ettevõtted (nt pakkudes ettevõtetele kvaliteedimärgistusi või autasusid), ning samuti kokkulepete sõlmimise kaudu sotsiaalpartneritega ja ettevõtete sotsiaalse vastutuse poliitika osana.

- **Teha nõukogu soovituse ettepanek mitteametliku ja vabahariduse edendamiseks ja valideerimiseks** (2011), et kiirendada liikmesriikide meetmeid sellise õpitegevuse kaudu omandatud oskuste tunnustamise edendamiseks.

3. KÕRGHARIDUSE LIGITÕMBAVUSE EDENDAMINE TEADMISTEPÕHISE MAJANDUSE JAOKS

Kõrgharidus on teadmistepõhise majanduse peamine edasiviiv jõud, mis seab kõrgekvaliteedilise kolmanda taseme hariduse olulisele kohale majanduslike ja sotsiaalsete eesmärkide saavutamisel. Kuna järjest suurenev arv töökohti vajab kõrgetasemelisi oskusi, **peab rohkem noori alustama ja lõpetama kõrghariduse,** saavutamaks ELis Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärki, mille kohaselt on **40 %-l töötajatest kõrgem või sellega samaväärne haridus.** Lisaks peaks teadustöö ahvatlevate töötingimuste pakkumisega ligi tõmbama ja ametis hoidma rohkem noori. Nende sihtide saavutamine nõuab mitmekülgset lähenemisviisi, mille eesmärk on ajakohastada kõrgharidust, tagada kvaliteet, pädevused ja läbipaistvus ning ergutada partnerlust globaliseerunud maailmas.

Mõned Euroopa ülikoolid kuuluvad maailma parimate hulka, kuid ei suuda realiseerida oma täit potentsiaali. Kõrgharidus on pikemat aega kannatanud alainvesteerimise all, kuid samal ajal on üliõpilaste arv märkimisväärselt kasvanud. Komisjon on teinud ettepaneku, et isegi kaasajastatud ülikoolisüsteemi korral on vähim nõutav **koguinvesteering** teadmistemahuka majanduse tagamiseks **2 % SKPst** (riiklikest ja erasektori vahenditest ühiselt)[17]. Ülikoolidele tuleb anda võimalus mitmekesistada oma sissetulekut ning võtma suurem vastutus oma

---

16 Vabatahtlik tegevus, osalemine, tegevus noorteorganisatsioonides ja noorsootöö pakuvad võimalusi õppimiseks väljaspool ametlikke struktuure. Sellised tegevused võivad aidata tugevdada algatuse „Noorte liikuvus" muid meetmeid ning kaasata selliseid noori, keda muidu ohustaks kõrvalejätmine. **Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta 2011** annab värske tõuke selliste meetmete edasiarendamiseks.

17 KOM (2005) 15.

pikaajalise finantsilise jätkusuutlikkuse eest. Liikmesriigid peavad kiirendama oma jõupingutusi **kõrghariduse ajakohastamisel**[18] õppekavade, juhtimise ja rahastamise valdkonnas, rakendades Bologna protsessi raames kokkulepitud prioriteete, toetades **uut koostöö ja reformi kava** ELi tasandil ning keskendudes uutele väljakutsetele Euroopa 2020. aasta strateegia raames.

Kõrghariduse ligitõmbavuse jaoks on oluline kvaliteedi kõrge taseme hoidmine. Toetava koostöö kaudu sidusrühmade ja institutsioonidega tuleb tugevdada kõrghariduse **kvaliteedi tagamist** Euroopa tasandil. Vastusena Euroopa parlamendi ja nõukogu soovitusele jälgib komisjon edusamme ja sätestab 2012. aastal vastuvõetavas aruandes selle valdkonna prioriteedid[19].

Globaliseerunumas ja liikuvamas maailmas võib kõrgharidusasutuste suutlikkuse läbipaistvus ergutada nii konkurentsi kui ka koostööd ning ajendada tulevasi täiustamisi ja tulevast ajakohastamist. Olemasolevad rahvusvahelised pingeread võivad anda ebatäieliku pildi ülikoolide suutlikkusest, kuna neis ületähtsustatakse teadustööd, jättes samal ajal tähelepanuta muud põhitegurid, mis teevad ülikooli edukaks, nagu õpetamise kvaliteet, uuenduslikkus, osalemine piirkondlikus elus ja rahvusvahelisus. Komisjon esitab 2011. aastal uuringu tulemused selle kohta, kui teostatav on **välja arendada alternatiivne mitmemõõtmeline globaalne ülikoolide pingereastamissüsteem**, milles võetakse arvesse kõrgharidusasutuste mitmekesisust.

Euroopa uuendusvõime jaoks on vajalik teadmuspartnerlus ja tugevamad sidemed hariduse, teaduse ja uuendustegevuse vahel (nn teadmiste kolmnurk). See tähendab Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi **(EITi)** ja **Marie Curie meetmete** täielikku ärakasutamist ning mõlema puhul saadud õppetundide esiletoomist. Sellega seoses tugevdab ja laiendab komisjon ülikoolide ja ettevõtete vahelise Euroopa dialoogifoorumi tegevust **(ELi foorum ülikoolide ja ettevõtjate dialoogiks)**, mille eesmärk on tõsta üliõpilaste tööhõivet ja laiendada hariduse osa nn teadmiste kolmnurgas.

Kõrgem haridus muutub üha enam rahvusvahelisemaks. Muu maailma ülikoolidega partnerluse ja akadeemilise koostöö loomiseks ja tugevdamiseks on vaja suuremat liikuvust, rahvusvahelist avatust ja läbipaistvust, et tõmmata ligi parimaid üliõpilasi, õppejõude ja teadlasi. Selle eesmärgi saavutamiseks on vaja konkreetselt pöörata tähelepanu rahvusvahelise koostöö, programmide ja kõrgharidusalaste poliitiliste dialoogide tugevdamisele. 2011. aastal esitatakse **teatis, milles on sätestatud peamised väljakutsed ja meetmed, mis on vajalikud kõrghariduse jaoks Euroopas** 2020. aasta perspektiivis, ning esitatakse ka **ELi rahvusvahelistumise strateegia**[20]**.**

Uued põhimeetmed

- **Toetada kõrghariduse reformimist ja ajakohastamist teatise esitamise kaudu (2011), milles sätestatakse kõrghariduse uus tugevdatud tegevuskava.** Selles keskendutakse kõrgkooli lõpetanute tööhõive suurendamisele, julgustades liikuvust, sealhulgas ka akadeemilise valdkonna ja tööstuse vahel, ning pööratakse tähelepanu õppe- ja teadustöö võimalusi ning asutuste tulemuslikkust käsitleva läbipaistva ja kõrgekvaliteedilise teabe edendamisele. Samuti keskendutakse teatises võimaluste avamisele mittetraditsioonilistele õppijatele ja kõrgharidusele juurdepääsu kergendamisele ebasoodsas olukorras olevate

[18] KOM (2006) 208.

[19] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. veebruari 2006. aasta soovitus edasise Euroopa koostöö kohta kõrghariduse kvaliteedi tagamisel, ELT L 64, 4.3.2006.

[20] Nõukogu 11. mai 2010. aasta järeldused kõrghariduse rahvusvahelistumise kohta.

rühmade jaoks, tehes seda sealhulgas piisava rahastamise kaudu. Tugevdatud tegevuskavas tehakse ettepanek ka ELi rahvusvahelistumise strateegiale, mis muudaks Euroopa kõrghariduse ligitõmbavamaks.

- **Võrrelda kõrghariduse ja haridustulemuste tulemuslikkust.** Komisjon esitab 2011. aastal uuringu tulemused selle kohta, kui teostatav on välja arendada mitmemõõtmeline globaalne ülikoolide pingereastamissüsteem, milles võetakse arvesse kõrgharidusasutuste mitmekesisust.

- **Teha ettepanek võtta vastu mitmeaastane strateegilise innovatsiooni kava** (2011), mis määratleb EITi rolli Euroopa mitmepooluselises uuenduskontekstis ning sätestab kõrghariduse, teaduse, uuendustegevuse ja ettevõtluse prioriteedid järgmiseks seitsmeks aastaks.

4. RIIKIDEVAHELISE ÕPPE JA NOORTE TÖÖHÕIVEALASE LIIKUVUSE TUGEVA ARENGU TOETAMINE

Kuigi ELi kogu elanikkonna hulgas ei ole liikuvus väga suur, on välismaal õppimine ja töötamine eriti ligitõmbav noorte jaoks. Suurem osa nn liikuvatest inimestest ELis on 25–34aastased. Sellel vanuserühmal tundub olevat suurem keelteoskus ja vähem perekohustusi. Liikuvus on suurenenud ka üha enam avanevate piiride ja suurenenud hulga võrdväärsete haridussüsteemide tõttu. Sellist tendentsi tuleks toetada, pakkudes noortele juurdepääsu rohkematele võimalustele oskuste arendamiseks ja töö leidmiseks.

4.1. Õppega seotud liikuvuse edendamine

Õppega seotud liikuvus on oluline viis, kuidas noored saavad **oma tulevast tööhõivet kindlustada** ning omandada uusi ametialaseid pädevusi ja areneda aktiivsete kodanikena. See aitab neil juurde pääseda uutele teadmistele ja arendada uusi lingvistilisi ja kultuuridevahelise suhtlemise pädevusi. Need eurooplased, kes on noorena olnud kaasatud õppega seotud liikuvusse, kasutavad tõenäoliselt ka hiljem tööalase liikuvuse pakutavaid võimalusi. Ka tööandjad tunnistavad ja väärtustavad liikuvusest saadavat kasu. Õppega seotud liikuvus on aidanud muuta haridus- ja koolitussüsteemid ning -asutused avatumaks, euroopalikumaks, rahvusvahelisemaks, kergemini juurdepääsetavamaks ja tõhusamaks[21]. ELil on pikk ja edukas areng õppega seotud liikuvuse toetamisel mitmesuguste programmide ja algatuste kaudu, millest tuntuim on Erasmuse programm[22]. Selles protsessis saavad kaasa aidata ka sellised tulevased kavad nagu Lissaboni lepinguga ettenähtud Euroopa vabatahtliku humanitaarabikorpuse loomine. Mõned liikmesriigid kasutavad riikidevahelise õppega seotud ja tööalase liikuvuse jaoks ka struktuurifonde, eelkõige Euroopa Sotsiaalfondi. Kõrgharidustöötajate ja üliõpilaste liikuvust ning vahetust ülikoolide vahel Euroopas ja väljaspool toetatakse programmidest Erasmus Mundus ja Tempus.

Komisjoni eesmärk on laiendada õppega seotud liikuvust *kõigile Euroopa noortele aastaks 2020*, mobiliseerides ressursid ja kõrvaldades välismaal õppimise tõkked[23].

---

21 Viited uurimustele ja teadustöödele leiab dokumendist KOM(2009) 329.

22 Need hõlmavad järgmist: kõrgharidus (Erasmus, Erasmus Mundus, Marie Curie) üliõpilastele, doktorikandidaatidele ja personalile; kõrgharidus ja teadustöö (Marie Curie, liikuvus pädevusvõrgustike ja tehnoloogiaplatvormide raames); kõrgharidus ja äri (praktikavõimalused programmide Erasmus ja Marie Curie raames); kutseharidus ja -väljaõpe (Leonardo); keskkooliharidus (Comenius), samuti täiskasvanuharidus ja seenioride vabatahtlik töö (Grundtvig); kultuurivaldkond (programm „Kultuur”); noortevahetus ja noorte vabatahtlik töö („Aktiivsed Noored”); vabatahtlik töö (Euroopa vabatahtlik teenistus programmi „Aktiivsed Noored” raames); kodanikuühiskond (Programm „Kodanike Euroopa”) ning ettevalmistav meede „Erasmus noortele ettevõtjatele”.

23 http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/about/political/index_en.htm

Rohelise raamatuga **„Õppega seotud liikuvuse edendamine noorte seas”** (juuli 2009)[24] käivitati avalik arutelu teemal, kuidas kõige paremini lahendada liikuvusega seotud probleeme ning avada rohkem välismaal õppimise võimalusi. Konsultatsiooni käigus saadi üle 3 000 vastuse, nende seas oli ka vastuseid riikide ja piirkondade valitsusasutustelt ja teistelt sidusrühmadelt[25]. Neis vastustes on näha laiaulatuslikku **soovi suurendada õppega seotud liikuvust kõigis haridussüsteemi osades** (kõrghariduses, koolides, kutsehariduses ja koolituses), kuid samuti ka mitteametliku ja vabahariduse keskkonnas, nagu näiteks vabatahtlik tegevus. Samas näitavad vastused ka seda, et liikuvuse ees on veel palju tõkkeid. Seetõttu teeb komisjon koos kõnealuse teatisega ka **nõukogu soovituse ettepaneku õppega seotud liikuvuse kohta**, mis oleks aluseks uuele liikmesriikide ühiskampaaniale, et lõplikult kõrvaldada tõkked liikuvuse teelt. Edusammude jälgimine kajastub **„Liikuvuse edetabelis”**, milles esitatakse võrdlev pilt liikmesriikide edusammudest tõkete kõrvaldamisel.

Selleks, et parandada välismaal õppivate üliõpilaste õigustest arusaamist, annab komisjon koos käesoleva teatisega välja **suunised asjakohaste Euroopa Kohtu otsuste kohta.** Neis suunistes käsitletakse selliseid teemasid nagu haridusele juurdepääs, diplomite tunnustamine ja rahaliste toetuste ülekantavus, et ametiasutused, sidusrühmad ja üliõpilased mõistaksid väljakujunenud kohtupraktika tähendust.

Bologna protsessi 2009. aastal kõrgharidusministrite kohtumisel, kus oli esindatud 46 riiki, seati orientiir, et *aastaks 2020 oleks vähemalt 20 % Euroopa kõrgkoolide lõpetajatest veetnud osa oma õppe- või koolitusperioodist välismaal*[26]. Vastuseks nõukogu 2009. aasta mai taotlusele teeb komisjon 2010. aastal ettepaneku võtta vastu **ELi orientiirid õppega seotud liikuvuse** kohta, keskendudes eelkõige kõrghariduses ning kutsehariduses ja -koolituses osalevate õppuritele.

Euroopas olemasolevad vahendid liikuvuse kergendamiseks, nagu Euroopa ainepunktisüsteem (ECTS), Euroopa kvalifikatsiooniraamistik elukestva õppe valdkonnas (EQF) ja Europass tuleks täielikult rakendada, et liikuvad õppurid saaksid neist täielikult kasu[27]. Lisaks füüsilisele liikuvusele tuleks edendada virtuaalset liikuvust, kasutades info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat ja e-õpet. Komisjon liidab olemasoleva Europassi elemendid **Euroopa oskuste passi.** Sellega suurendatakse läbipaistvust ja nii ametliku kui ka mitteametliku õppe käigus omandatud pädevuste edastamist kogu Euroopa Liidus. Sellega seoses arendab komisjon välja vahendid IKT spetsialistide ja kasutajatepädevuste kindlakstegemiseks ja tunnustamiseks, sealhulgas luuakse kooskõlas ELi e-oskuste strateegiaga Euroopa IKT professionaalsuse raamistik[28]. Komisjon püüab välja arendada ka **noorte liikuvuse kaardi,** et kiirendada liikuvate õppurite integratsiooni välismaal ning pakkuda muid sarnaseid eeliseid, nagu on riiklike noorte- või tudengikaartide omanikel.

ELi fondidest toetatakse liikuvust üliõpilaste, teadlaste, noorte ja vabatahtlike seas mitmesuguste programmide kaudu, kuigi neist programmidest kasu saavaid noori on suhteliselt vähe, umbes 380 000 aastas. Komisjon **parandab nende programmide tõhusust**

---

24 KOM (2009) 329.

25 Vt komisjoni töödokumenti SEC (2010) 1047 saadud vastuste analüüsi kohta.

26 http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communiqué_April_2009.pdf.

27 Eelkõige Euroopa ühtse elukestva õppe kvalifikatsiooniraamistik (EQF), Europass, diplomilisa, Euroopa ainepunktisüsteem (ECTS, kõrghariduse puhul), Euroopa kutsehariduse ainepunktide ülekandesüsteem (ECVET) ja noortepass.

28 Teada antud digitaalarengu tegevuskavas, KOM(2010) 245; „E-oskused 21. sajandi jaoks” KOM(2007) 496.

ja toimimist ning edendab integreeritud lähenemisviisi, et toetada algatust „Noorte liikuvus" järgmise finantsraamistiku raames.

Uued põhimeetmed

- **Luua põhjalik algatuse „Noorte liikuvus" veebisait, mis annaks teavet õppimis- ja liikuvusvõimalustest ELis** (2010). See veebisait peaks andma noortele täieliku selguse kõigist vastavatest õppega seotud liikuvuse ELi programmidest, võimalustest ja õigustest. Seda veebisaiti tuleks pidevalt edasi arendada, st ühendada ELi meetmed riiklike ja piirkondlike algatustega, anda teavet rahastamisvõimaluste kohta, anda teavet haridus- ja koolitusprogrammidest kogu Euroopas (võttes arvesse käimasolevat tööd läbipaistvuse vahendite alal ja olemasolevat PLOTEUS portaali), luua nimekiri praktikakohti pakkuvatest kvaliteetettevõtetest ja muud sarnast.

- **Teha nõukogu soovituse ettepanek õppega seotud liikuvuse edendamise kohta noorte seas** (2010), milles käsitletakse õppega seotud liikuvuse takistusi riiklikul, Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil. Selles võetakse arvesse tagasisidet, mis saadi 2009. aastal avalikul arutelul teemal „Roheline raamat – õppega seotud liikuvuse edendamine noorte seas". Korrapärase jälgimise kaudu võrreldakse ja mõõdetakse **„Liikuvuse edetabeli"** abil liikmesriikide edu nende tõkete kõrvaldamisel.

- **Luua noorte liikuvuse kaart**, mis kergendab kõigi noorte (st üliõpilased, õpilased, õpipoisid, praktikandid, teadlased ja vabatahtlikud) liikuvust ja teeb liikuvate õppurite integratsioon lihtsamaks.

- **Anda välja suunised liikuvate õppurite õigusi käsitlevate Euroopa Kohtu otsuste kohta** (2010). Suunistes käsitletakse selliseid küsimusi nagu haridusele juurdepääs, diplomite tunnustamine ja rahaliste toetuste ülekantavus.

- **Tehakse ettepanek võtta kasutusele Euroopa oskuste pass** (2011), mis põhineks olemasoleva Europassi elementidel ning millesse selgel ja võrreldaval viisil kantakse inimese elu jooksul omandatud pädevused, mis on saadud erinevates õpikeskkondades, sealhulgas ka e-oskused ning mitteformaalne ja vabaharidus. Selline riikidevaheline oskuste tunnustamise lihtsustamine peaks liikuvuse kergemaks tegema.

4.2. Tööhõivealase liikuvuse edendamine

Hiljuti vastuvõetud Monti aruandes[29] rõhutati, et isegi majandussurutise olukorras on ELis täitmata töökohti. Osaliselt põhjustab seda tööjõu liikuvuse puudumine liidu sees. Siiski arvab suurem osa eurooplasi (60 %), et inimeste liikuvus ELis on hea Euroopa integratsiooni jaoks, 50 % arvab, et see on hea tööturu jaoks ning 47 % arvab, et see on kasulik majandusele[30].

Välismaal töötamine on eriti ligitõmbav noorte jaoks. Kuid siiski on vaba liikumise ees veel mitmeid takistusi, mis tuleb kõrvaldada, **et noortel oleks lihtsam liikuda ja töötada** liidu sees ning omandada uusi oskusi ja pädevusi. Noored on sageli valmis välismaal töötama, kuid nad ei kasuta töövõimalusi teistes riikides, sest nad pole neist teadlikud ning kuna ümberasumine on kulukas. Noorte töötaotlejate nõustamine uues riigis ja nende ümberasumiskulusid kattev rahaline toetus ning samuti mõningate integratsioonikulude katmine, mida tavaliselt kannab tööandja, aitaksid kaasa sellele, et **tööjõudu nõudlusega paremini sobitada**, ning samas saavad noored töötajad väärtuslikke **kogemusi ja oskusi**.

Noored uustulnukad tööjõuturul ning ettevõtted ei leia teineteist kergesti ning riiklikud tööhõiveteenistused ei paku alati noortele sobivaid teenuseid ja ei kaasa ettevõtteid piisavalt noorte värbamisse kogu Euroopast. Riiklikud tööhõiveteenistused ei kasuta täielikult ära

29 „Ühtse turu uus strateegia", M. Monti aruanne, 9. mai 2010, lk 57.

30 „Geograafiline ja tööalane liikuvus", Eurobaromeetri eriuuring nr 337, juuni 2010.

EURESt ning selle pakutavaid töövõimalusi, isegi kui 12 % eurooplastest on sellest teadlikud ning 2 % on tegelikult seda kasutanud[31].

Seistes tulevase tööjõupuuduse ees, on Euroopas vaja säilitada võimalikult palju **kõrge kvalifikatsiooniga töötajaid** ja tõmmata ligi õigeid oskusi loodetava tööjõunõudluse tõusu puhuks. On vaja teha konkreetseid jõupingutusi, et ülemaailmses talentide konkurentsis tõmmata ligi kõrgelt kvalifitseeritud võõrtöötajaid. Töö asukoha ligitõmbavusele aitavad kaasa mitmed asjaolud traditsioonilise tööhõivepoliitika kõrval. Kui teatavate ametite puhul võib näha liiga palju eurooplasi emigreerumas ja liiga vähe kolmandate riikide immigrante sisse tulemas, siis tuleks sellega tegelda. See tähendab järgmist: tõsta **kodanike teadmisi oma õiguste kohta ELis liikudes**, eriti sotsiaalkindlustuse koordineerimise ja tööliste vaba liikumise valdkonnas; **lihtsustada sotsiaalkindlustuse koordineerimise protseduure**, mille puhul arvestatakse uute liikumismudelitega; vähendada tõkkeid töötajate vaba liikumise teel (nt juurdepääs avaliku sektori töökohtadele); parandada noorte teavitamist **nõutavate ametite** kohta; tõsta ligitõmbavust elukutsete puhul, kus toimub **ajude äravool** (nt teadlaste ja meedikute puhul) ning teha uute kutseoskuste ja uute töökohtade algatuse raames kindlaks need töötajatega katmata elukutsed, kuhu tuleks tõmmata andekaid noori EList ja väljastpoolt.

Uued põhimeetmed

- **Arendada välja uus algatus: „Sinu esimene EURESi töökoht"**. See on pilootprojekt (juhul, kui see saab eelarveasutuselt vajalikku rahalist toetust), mis aitab noortel leida töö ühes 27st liikmesriigist ning asuda elama välismaale. Töö otsimine välismaal peaks olema sama lihtne kui kodumaal. Algatus „Sinu esimene EURESi töökoht" pakub nõustamisalast tuge, tuge tööotsimisel, värbamisel ja rahalist abi nii noortele tööotsijatele välismaal töötamiseks kui ka ettevõtetele (eelkõige VKEdele), kes värbavad Euroopa noori liikuvaid töötajaid ning samuti pakutakse algatuse raames uustulnuka(te)le laiaulatuslikku integratsiooniprogrammi. Seda uut liikuvuse tööriista peaks haldama EURES, riiklike tööhõiveteenistuste tööalase liikuvuse Euroopa võrgustik.

- Luua 2010. aastal **„Euroopa vabade töökohtade seire"**, kust noored ja tööhõive nõustajad võiksid näha, kus Euroopas on vabu töökohti ning milliseid oskusi vajatakse. Euroopa vabade töökohtade seirega luuakse teabesüsteem töö ja oskuste nõudluse kohta kogu Euroopas, mis annab noortele tööotsijatele selgemat ja paremat teavet pakutavate töökohtade kohta.

- **Jälgida töötajate vaba liikumist käsitlevate ELi õigusaktide rakendamist**, et tagada, et ergutavad meetmed liikmesriikide noorte jaoks (sealhulgas kutseõppes) oleksid kättesaadavad ka noortele liikuvatele töötajatele, ning **teha** töötajate vaba liikumise tehnilises komitees koos liikmesriikidega **2010. aastal kindlaks need valdkonnad, kus tuleb noorte liikuvuse edendamiseks midagi ette võtta.**

5. NOORTE TÖÖHÕIVE RAAMISTIK

Kuigi kõigis liikmesriikides on olemas noorte tööhõive poliitika ja mõned liikmesriigid on võtnud kriisi ajal täiendavaid meetmeid, sageli tihedas koostöös sotsiaalpartneritega, on siiski veel palju teha[32][33]. Demograafilise muutuse põhjustatud probleemide lahendamiseks peavad meetmed **noorte töötuse kõrge taseme vähendamiseks** ja **noorte tööhõive suurendamiseks** praegusel ajal, kus riiklikud eelarved on piiratud, andma lühikese aja jooksul tõhusa tulemuse ning olema pikaajaliselt jätkusuutlikud. Meetmed peaksid terviklikul viisil hõlmama

31 Eurobaromeetri erinumber 337, juuni 2010.

32 Allikas: Noorte tööhõive uuring (2008), milles tehakse ülevaade peamistest kehtivatest meetmetest kõigis 27 liikmesriigis. Tööhõivekomitee aruanne noorte tööhõive kohta (2010) teeb ülevaate hiljuti liikmesriikides rakendatud meetmetest.

33 OECD temaatiliste ülevaadete seeria noorte tööhõivest valitud OECD riikides (2008–2010).

järjestikuseid samme noorte üleminekul koolist tööle ning pakkuma turvalisust neile, keda ohustab koolist ja töölt välja kukkumine. Olemasolevad ELi õigusaktid noorte kaitse kohta tööl tuleb täilikult ellu viia[34].

Tõendid näitavad, et **tugev poliitiline koordinatsioon Euroopa tasandil** tavapäraste **paindlikkuse ja turvalisuse** põhimõtete raames võib noorte jaoks palju muuta. Koos sidusrühmadega, riiklike tööhõiveteenistustega, sotsiaalpartneritega ja valitsusväliste organisatsioonidega on vaja **teha konkreetseid samme ELi ja riiklikul tasandil.** Need sammud peaksid põhinema järgmistel **prioriteetsetel tegevustel**, mille abil vähendada noorte töötust ja parandada noorte tööväljavaateid. Neid prioriteetseid tegevusi tuleks vaadelda kui panust **saavutada 75 %-line tööhõive**, nagu on sätestatud Euroopa 2020. aasta strateegias.

Rahuldavate töövõimaluste puudumine noorte jaoks on levinud probleem kogu maailma majanduses. Noorte tööhõive tõstmine meie partnerriikides ning eriti ELi naabruses, toob neile riikidele kasu ja mõjutab positiivselt ELi. Noorte tööhõive küsimus on **globaalses poliitilises arutelus kerkinud veelgi rohkem esiplaanile** seoses kriisist väljatulemise küsimusega ning see rõhutab poliitiliste prioriteetide lähenemist ja ergutab kogemuste vahetamist. Seda rõhutati ILO ülemaailmses töökohtade paktis, G20 tööhõive- ja tööministrite soovitustes, G20 globaalne koolitusstrateegia OECD noortefoorumi jaoks.

5.1. Abi esimese töökoha saamisel ja karjääri alustamisel

Pärast keskkooli lõpetamist peaksid noored kas asuma tööle või astuma kõrgemasse õppeasutusse, ning kui seda ei juhtu, siis peaksid nad **kehtivate tööturu või sotsiaalmeetmete** kaudu saama asjakohast toetust, isegi kui neil pole õigust saada hüvitist. See on oluline, eelkõige liikmesriikides, kus on vähe vabu töökohti, nii et noored ei jääks juba varakult kõrvalejäetuks. Eeltingimusena tuleb tagada, et noortel oleks neile meetmetele ulatuslikum ja varasem juurdepääs, isegi kui nad ei ole tööotsijatena registreerunud. Sisserändaja taustaga või konkreetsesse etnilisse rühma kuuluvatele noortele, kellel on eriti raskusi oma tööelu alustamisega, võib vaja minna nende jaoks täpsemini kohandatud meetmeid, et selle kiiresti kasvava noorterühma edukust parandada.

Kutsehariduskoolide ja kõrgkoolide lõpetanud vajavad ka toetust, et saada võimalikult kiiresti oma esimene täisajaga töökoht. Tööturuasutustel, eriti **riiklikel tööhõiveteenistustel** on olemas teadmised, et noori töövõimalustest teavitada ja aidata neid tööotsimisel, kuid neil tuleb oma toetus kohandada noorte konkreetsete vajadustega, eriti partnerluses koolitus- ja haridusasutustega, sotsiaaltoetuse ja karjäärinõustamisteenustega, ametiühingute ja tööandjatega, kes võivad **ettevõtete sotsiaalse vastutuse** poliitika raames ka sellist tuge pakkuda.

Kui tööandjatel on võimalus valida kogenud töötaja ja algaja vahel, siis valivad nad sageli esimese. **Palgakorraldus** ja **kulud palgata tööjõule** võivad stimuleerida uusi inimesi tööle võtma, kuid need ei tohiks tekitad ebakindlust. Ka kollektiivläbirääkimistel võib olla positiivne osa kokkulepitud erinevates tööalustustasudes. Selliste meetmetega peaksid kaasnema soodustused ja juurdepääs koolitustele, mis aitaks noortel töökohale püsima jääda.

Noori võetakse sageli tööle **ajutise töölepinguga**, mis võimaldab ettevõtetel kontrollida töötajate oskusi ja töövõimekust enne tähtajatu töölepingu sõlmimist. Kuid liiga sageli on

---

[34] The Commission will soon present an analysis (through a staff working paper) of the application of Council Directive 94/33/EC of 22 June 1994 on the protection of young people at work.

ajutised töölepingud lihtsalt odavaks variandiks alaliste töölepingute asemel, eriti riikides, kus vallandamiseeskirjad kumbagi tüüpi lepingu puhul on väga erinevad (st ülesütlemise hüvitis, etteteatamisaeg, võimalus kohtusse kaevata). Selle tagajärjel tekib **killustatud tööturg**, kus paljudel noortel on mitmeid ajutisi töökohti, mis vahelduvad töötuse perioodidega ning neil on vähe võimalusi liikuda stabiilse, tähtajatu lepinguni ja nad ei saa teha pidevaid makseid pensioniskeemi. Eriti suur oht killustatuse lõksu langeda on noortel naistel. Selliste lepingute järjestikust kasutamist tuleks piirata, kuna see kahjustab majanduskasvu, tootlikkust ja konkurentsivõimet[35]. Sellistel lepingutel on pikaajaline negatiivne mõju inimkapitali kogunemisele ja teenimisvõimele, kuna noortel ajutistel töötajatel on üldiselt madalamad palgad ja vähem koolitust. Võimalikud viisid selle probleemi lahendamiseks on sisse viia rahalised stiimulid ettevõtetele, kes kasutavad tähtajatuid lepinguid või muudavad ajutised lepingud alalisteks. Selleks, et seda probleemi rohkem valgustada, esitab komisjon 2010. aastal **põhjaliku analüüsi** noorte jaoks **tööturunäitajaid mõjutavate tegurite kohta** ning tööturu killustatuse ohu kohta, mis noori mõjutab.

5.2. Sotsiaalse tõrjutuse riskirühma kuuluvate noorte toetamine

Noorte tööturu näitajad ei hõlma täielikult asjaolu, et jahmatav 15 % Euroopa 20–24aastastest ei tööta ega omanda haridust (nn NEET-noored: neither in employment, education or training – ei tööta, ei omanda haridust ega kutset) ning neid ohustab tööturult alaliselt väljajäämine ja toetustest sõltumine. Väga oluline on see probleem lahendada esmajärjekorras, et **pakkuda neile noortele sobivaid teid minna vajaduse korral tagasi haridust või kutset omandama või viia nad ühendusse tööturuga.** Tuleb teha ka kõik pingutused, et tagada, et võimalikult palju **puuetega** või terviseprobleemidega **noori** töötaksid, et vähendada tulevikus jõudeelu ja sotsiaalse tõrjutuse ohtu. Oluline osa selliste jõupingutuste võimendamisel ja koordineerimisel on riiklikel tööhõiveteenistustel. Üks võimalus on luua partnerlusi ja sõlmida lepinguid tööandjatega, kellele antakse eritoetusi sotsiaalse tõrjutuse riskirühmas olevate noorte töölevõtmisel.

5.3. Kindlustada noored piisavate sotsiaalsete turvavõrgustikega

Noorte **aktiivne kaasamine**, mis keskendub eelkõige kõige haavatavamatele rühmadele, nõuab meetmeid, mille puhul on kombineeritud piisav sissetulekutoetus, kaasav tööturg ja juurdepääs kvaliteetsetele teenustele[36]. Paljudel noortel, eriti kui nad pole kunagi tööl käinud, ei ole juurdepääsu töötushüvitistele ega muudele sissetulekutoetustele. Selle probleemi lahendamiseks **tuleks** asjakohasel juhul **tagada juurdepääs sotsiaaltoetustele ning vajaduse korral seda juurdepääsu laiendada**, et tagada sissetulekukindlus, ning samal ajal tuleks tõhusate **aktiveerimismeetmete** ja **tingimuste seadmise** kaudu tagada, et toetusi saaksid ainult need noored, kes aktiivselt tööd otsivad või omandavad edasist haridust või kutset. See on lõksude vältimiseks olulise tähtsusega. Noorte ebakindlat olukorda tuleks lahendada sotsiaalkindlustussüsteemide ajakohastamisega.

Järjest kasvav arv noori saab (pidevat) **töövõimetustoetust.** Mõned neist ei ole võimelised täiskohaga töötama, isegi kui oleksid olemas vastavalt kohandatud töökohad, kuid teised võiksid hästiorganiseeritud aktiviseerimispoliitika kaudu leida tee tagasi tööturule.

---

35 Vt direktiivi 1999/70/EÜ.

36 Komisjoni 3. oktoobri 2008. aasta soovitus tööturult kõrvale jäänud inimeste aktiivse kaasamise kohta (ELT L 307, 18.11.2008), mille nõukogu kiitis heaks 17. detsembril 2008 ja Euroopa Parlament oma 6. mai 2009. aasta resolutsioonis.

5.4. Noorte ettevõtjate ja füüsilisest isikust ettevõtjate toetamine

Eluaegne töökoht sama tööandja juures ei saa kindlasti normiks. Enamik töötajaid vahetavad töökohti mitu korda ning suurem osa tänapäevastest ja tuleviku töökohtadest on VKEdes ja mikroettevõtetes. Lisaks on tegutsemine füüsilisest isikust ettevõtjana oluline osa ettevõtluse arendamisel ning võib seetõttu märkimisväärselt kaasa aidata töökohtade loomisele, eriti teenindussektoris.

Töötamine füüsilisest isikust ettevõtjana annab noortele hinnalise võimaluse oma oskusi kasutada ja ise oma tööd kujundada. See on ka võimalus, mida peaksid tõsiselt kaaluma need, kes aitavad noortel karjääri kujundada. Noorte huvi ja potentsiaali ettevõtjaks saamise vastu tuleb tugevalt julgustada ettevõtjaliku mõtteviisi ja suhtumise õhutamise teel hariduses ja koolituses. Seda peaksid toetama avalik ja erasektor. Selle jaoks on noortel vaja rohkem ettevõtluskogemusi ning toetust ja **juhiseid äriplaanide koostamiseks, juurdepääsu stardikapitalile ja nõustamist algusperioodil.** Ka siin on riiklikel tööhõiveteenistustel suur osa, sest just nemad saavad teavitada noori ettevõtlusest ja tegutsemisest füüsilisest isikust ettevõtjana ning nõustada neid selles valdkonnas.

Uued põhimeetmed

Komisjon teeb järgmist:

- riiklike kulutuste piirangute lahendamiseks teeb komisjon koostööd liikmesriikidega, et **teha kindlaks kõige tõhusamad toetusmeetmed**, sealhulgas töövahendus, koolitusprogrammid, värbamistoetused ja palgakorraldus, turvalisuse meetmed ning aktiveerimisega seotud hüvitised. Samuti tehakse ettepanek piisavate järelmeetmete kohta.

- seab sisse **süstemaatilise mittetöötavate või haridust ega kutset mitteomandavate noorte (NEET-noored) olukorra seire**, mille aluseks on üle-euroopalised võrreldavad andmed. Sellega toetatakse poliitika arengut ja vastastikust õppimist kõnealuses valdkonnas.

- **loob programmi PROGRESS toel Euroopa riiklike tööhõiveteenuste jaoks uus vastastikuse õppimise programmi** (2010), et aidata neil jõuda noorteni ning laiendada konkreetseid teenuseid noorteni. Selle programmiga tehakse kindlaks riiklike tööhõiveteenistuste heade tavade põhielemendid ja toetatakse nende ülekandmist.

- **tugevdab noorte tööhõivet käsitlevat kahepoolset ja piirkondlikku dialoogi** ELi strateegiliste partneritega ja Euroopa naaberriikidega ning rahvusvahelistel foorumitel, eelkõige ILOs, OECDs ja G20s.

- julgustab toetuste suuremat kasutuselevõttu **võimalike noorte ettevõtjate jaoks programmi PROGRESS uue Euroopa mikrokrediidirahastu kaudu**[37]**.** See krediit suurendab juurdepääsu mikrorahastamisele ja selle kättesaadavust neile, kes tahavad alustada äri või seda edasi arendada, kuid kellel on raskusi tavalisele krediiditurule juurdepääsemisega. Noored mikroettevõtjad, kes taotlevad rahastamist mikrokrediidi kaudu, saavad mitmes liikmesriigis ka Euroopa Sotsiaalfondi toetusel nõustamist ja koolitust.

Euroopa 2020. aasta strateegia raames ja Euroopa tööhõivestrateegia raames peaksid liikmesriigid keskenduma järgmistele punktidele:

- tagama, et **nelja kuu jooksul pärast koolist lahkumist** oleksid kõik noored leidnud töö, jätkaksid haridusteed või osaleksid aktiveerimismeetmetes; ning seda tuleks pakkuda **„Noortegarantiina".** Sellel eesmärgil on liikmesriikidel palutud kindlaks teha ja lahendada need juriidilised ja haldustõkked, mis võiksid takistada meetmetele juurdepääsu neil noortel, kes on kõrvale jäänud muudel kui hariduslikel põhjustel.

[37] www.ec.europa.eu/epmf

Sageli on selleks vaja riiklike tööhõiveteenuste toetuse laiendamist, kasutades selleks noorte vajadustele kohandatud vahendeid.

- pakkuma head **tasakaalu** vastastikustel kohustustel põhinevate **toetuste saamise õiguste ja suunatud aktiveerimismeetmete vahel**, et noored, eelkõige kõige haavatavamad, ei langeks välja sotsiaalkaitse süsteemist.

- killustatud tööturu olukorras tuleks sisse viia **tähtajatu ühtne tööleping**, ning piisavalt pikk katseaeg ja järkjärguline õiguste suurenemine kaitsele, juurdepääs koolitusele, elukestev õpe ja karjäärnõustamine kõigile töötajatele. Kehtestama noortele ettenähtud miinimumpalgad ja positiivselt eristavad kaudsed kulud, mis teeksid püsivad töölepingud noorte jaoks ligitõmbavamaks ja võtaksid käsile tööturu killustatuse probleemi kooskõlas ühtsete turvalisuse ja paindlikkuse põhimõtetega.

6. ELI RAHASTAMISPROGRAMMIDE TÄIELIKE VÕIMALUSTE ÄRAKASUTAMINE

Mitmesugused olemasolevad programmid juba toetavad algatuse „Noorte liikuvus” eesmärke. Hariduse ja kutseõppe jaoks on elukestva õppe programmid (sealhulgas Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius ja Grundtvig), algatus „Noorte liikuvus”, Erasmus Mundus, Tempus ja Marie Curie, mis kõik on suunatud konkreetsetele sihtgruppidele. Nende programmide eesmärke tuleb tugevdada, uuendada ning paremini ära kasutada algatuse „Noorte liikuvus” toetamiseks.

Õpetajad, koolitajad, teadlased ja noored töötajad võivad tegutseda **liikuvuse mitmekordistajatena** erinevatel tasanditel. Nad võivad veenda noori osalema liikuvuses ja valmistada ette osalejaid, pidades ühendust vastuvõtva kooli, organisatsiooni või ettevõttega. Järgmise põlvkonna liikuvusprogrammide jaoks teeb komisjon ettepaneku keskenduda rohkem selliste mitmekordistajate liikuvusel, nagu õpetajad ja koolitajad, kes tegutseksid liikuvuse toetajatena.

Komisjon uurib võimalusi kiirendada noorte **ettevõtjate** liikuvuse edendamist, suurendades eelkõige välismaal tööpraktikal käimist Erasmuse raames, edendades ettevõtlusharidust haridussüsteemi kõigil tasemetele ja EITi raames, suurendades äriosalust Marie Curie meetmetes ning toetades projekti **Erasmus noortele ettevõtjatele.**

Siiski ei suuda vaid need programmid täita kõiki vajadusi. Seetõttu on vaja nendega **ühendada rahastamine mitmest allikast** ja **laiemalt kaasata** riiklikud asutused, kodanikuühiskond, äriettevõtted ja teised, et toetada algatuse „Noorte liikuvus” eesmärke nõutava kriitilise massi saavutamiseks.

Euroopa sotsiaalfond (ESF) pakub noortele märkimisväärselt suurt abi. See on ELi peamine finantsvahend, millega toetada noorte tööhõivet, ettevõtlust ja õppega seotud liikuvust, mille abil ära hoida koolist väljalangemist ja tõsta oskuste taset. Kolmandik 10 miljonist igal aastal ESFilt abisaajatest on noored ning umbes 60 % kogu ESF 75miljardi euro suurusest eelarvest 2007.–2013. aastal, millele lisatakse riikliku kaasfinantseerimise summad, toob kasu noortele. ESF toetab märkimisväärselt reforme liikmesriikide haridus- ja koolitussüsteemides ning osalemist elukestvas õppes, andes selleks 20,7 miljardit eurot.

Siiski **tuleb ESF potentsiaali maksimaalselt suurendada**, võttes arvesse noorte olukorra drastilist halvenemist sellest ajast, kui ESFi programmid loodi. Seetõttu viib komisjon läbi kehtivate ESFi meetmete inventuuri ja teeb seejärel koostööd liikmesriikidega, et selgitada välja peamised sihtmeetmed ja tegevused, mida tuleks kiiresti ESFi vahenditest toetada. Seda tehakse ESFi aruande ja Euroopa 2020. aasta strateegia mitmepoolse järelevalve kaudu.

Samuti tuleb kiirendada teadlikkuse tõstmist, et noored suudaksid maksimaalselt ESFi pakutavaid võimalusi ära kasutada.

Komisjon uurib koostöös liikmesriikide ja piirkondadega, kuidas teiste struktuuri- ja ühtekuuluvusfondide, eelkõige Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu paremini toetada noorte tööhõivet, haridusvõimalusi ja kõrghariduse infrastruktuuri. Lisaks tuleb edasi kasutada programmi PROGRESS ja uut Euroopa mikrokrediiti, ning samuti riiklikke ja piirkondlikke vahendeid.

Komisjon uurib ka, kas luua koostöös Euroopa Investeerimispangaga ELi tasandi **tudengikrediit**, mis oleks täienduseks liikmesriikide skeemidele. Noorte õppelaenude kättesaadavust tuleks suurendada ning see võiks kaasa aidata piiriülesele liikuvusele hariduses, sealhulgas võimalusele läbida kogu õppeprogramm välismaal. Tuleks tagada, et laenud täiendaksid olemasolevaid ELi hariduse ja koolituse toetusprogramme. Praegu viiakse sellel teemal läbi uuringut, mille tulemusi on oodata 2011. aastal.

Komisjon teatas hiljuti vastuvõetud digitaalses tegevuskavas,[38] et teeb ettepaneku võtta vastu meetmed lihtsaks ja kiireks juurdepääsuks IKT-ga seotud ELi teadusfondidele, muutes need atraktiivsemaks eelkõige VKEdele ning noorteadlastele.

Tehakse **olemasolevate haridus- ja kutseõppeprogrammide** koordineeritud **ülevaade**, eesmärgiga luua 2013. aasta järgse finantsraamistiku raames **integreeritud lähenemisviis**, mis toetaks noorte liikuvuse strateegiat. Eesmärk on **toetada õppega seotud liikuvuse avaramaid võimalusi** kõikide Euroopa noorte jaoks, **toetada haridus- ja koolitussüsteemide ajakohastamist** ning **arendada noortesektorit**, eelkõige piiriüleste ja rahvusvaheliste koostööprojektide ja võrgustike kaudu. See hõlmab hariduslike partnerluste loomist, suutlikkuse suurendamise meetmeid, rahvusvahelist poliitilist dialoogi ning Euroopa edendamist ligitõmbava õppe- ja teaduse sihtpunktina.

2010. aasta septembris algatab komisjon **avaliku arutelu**, mille käigus saavad kõik sidusrühmad väljendada oma arvamust tulevaste haridus- ja õppeprogrammide kohta. Komisjon teeb ettepanekud 2011. aastal.

Järgmisel programmitöö perioodil tuleb **ESFi toetus** veelgi tihedamini siduda ühtsete suuniste poliitiliste prioriteetide ning Euroopa 2020. aasta strateegia riiklike tööhõive- ja hariduseesmärkidega.

Uued põhimeetmed

- Arvestades probleemi kasvavat tähtsust, uurivad komisjon ja liikmesriigid ESFi sekkumisi ning teevad **ettepaneku tõsta teadlikkust ESFi kohta ja suurendada ESFi potentsiaali** noorte toetamisel.
- **Liikmesriigid peaksid tagama, et ESF toetab kiiresti** noori ja Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide täitmist. Komisjon teeb kindlaks tõhusa rahakasutamise head tavad, et suurendada noorte tööhõivevõimalusi ja innustada selliste heade tavade laialdasemat kasutamist liikmesriikide programmides.
- **Vaadatakse läbi kõik asjakohased ELi programmid,** mis edendavad õppe- ja haridusega seotud liikuvust, sealhulgas viiakse sidusrühmadega läbi konsultatsioonid, mis käivitatakse 2010. aasta septembris ning mille alusel tehakse ettepanekud 2011. aastal uue finantsraamistiku jaoks.

[38] KOM (2010) 245.

- Koostöös Euroopa Investeerimispanga grupiga ja teiste finantsasutustega **uuritakse ELi tasandi tudengilaenu loomise teostatavust,** mis täiendaksid liikmesriikide skeeme ning mille eesmärk on tugevdada tudengite piiriülest liikuvust ja parandada noorte juurdepääsu kõrgharidusele. Teostatavusuuringu tulemusi oodatakse 2011. aastal.

7. SEIRE JA ARUANDLUS

Komisjon ja liikmesriigid peaksid Euroopa 2020. aasta strateegia, üleeuroopalise hariduse ja koolituse koostöö strateegilise raamistiku, Euroopa tööhõivestrateegia ja ELi noortestrateegia järelevalve raames tegema koostööd algatuse „Noorte liikuvus" järelevalves[39]. Uued **ühtsed suunised**, eelkõige tööhõivesuunised, on raamistikuks koordineeritud poliitilistele meetmetele, milles suurem osa langeb liikmesriikide vastutusalasse. Komisjon toetab liikmesriike meetmete kujundamises ja rakendamisel **rahastamise** ja **avatud kooskõlastusmeetmete** kaudu, tehes seda eriti riiklike valitsuste, piirkondlike ja kohalike poliitikute ning teiste sidusrühmade ja praktikute vaheliste tugevnenud **vastastikuse õppimise** ja **eksperthinnangute** kaudu, ning samuti ESFi programmide korrapärase seirega ja neis programmides koostöö tegemisega.

Käesolevas teatises väljakuulutatud meetmed **vaadatakse aja jooksul läbi ja uuendatakse** 2020. aastal.

8. TEABEKAMPAANIA

Komisjon käivitab aastal 2010 **teabekampaania** algatuse „Noorte liikuvus" toetamiseks järgmisel kümnendil. Kampaania sisaldab 2011. aastal konkreetset **noorte tööhõivealase teadlikkuse tõstmise ja mobiliseerimise meedet**, mis on suunatud liikmesriikide noortele ja tööturu sidusrühmadele ning mille eesmärk on keskenduda riiklikele ja ELi jõupingutustele, et ümber pöörata noorte töötuse trend ja julgustada noori võimalusi kasutama. Kampaaniasse kaastakse aktiivselt riiklikke ja piirkondlikke valitsusi, ärisektorit, eelkõige VKEsid ning teisi sidusrühmi.

9. KOKKUVÕTE

Euroopa 2020. aasta strateegia juhtiva algatusega „Noorte liikuvus" asetatakse noored ELi tegevuskava keskmesse, et luua teadmistel, teadusuuringutel ja innovatsioonil, kõrgetasemelisel haridusel ja tööturu vajadustega kooskõlas olevatel oskustel, kohanemisvõimel ja loovusel, kaasavatel tööturgudel ning ühiskonnas aktiivsel osalemisel põhinevat majandust. Kõik need kujutavad endast Euroopa tulevase õitsengu peamisi komponente. Liikmesriigid ja vajaduse korral kandidaatriigid peavad võtma kiiresti meetmeid riiklikul ja piirkondlikul ning samuti ka ELi tasandil, et lahendada käesolevas teatises väljatoodud, noorte ees seisvaid probleeme ning tagada, et haridus- ja koolitussüsteemid ning ka tööturustruktuurid oleksid valmis majanduslikuks taastumiseks ja õitsenguks. Arvestades nende väljakutsete globaalset olemust ELi jaoks, tuleb edendada dialooge, kogemuste vahetamist ja koostööd ELi välispartneritega. Algatuse eduks on vajalik teiste Euroopa institutsioonide toetus ja kõigi sidusrühmade aktiivne osalemine.

---

[39] KOM (2009) 200.